บทวิเคราะห์พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์

โดย ศิลป์ฟ้า ตันศราวุธ และ โทบี้ เมนเดล[1]

พฤษภาคม พ.ศ. 2553

1. อารัมภบท

1.1 พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์ หรือที่นิยมเรียกกันว่า พระราชบัญญัติอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ได้ถูกบังคับใช้ในประเทศไทยมาเป็นเวลาไม่ถึงสามปี ซึ่งกระนั้นแล้วก็ยังเป็นประเด็นขัดแย้งและสร้างความกังวลอย่างมาก รัฐบาลไทยได้ใช้กฎหมายนี้ในการปิดหรือปิดกั้นเว็บไซต์จำนวนเรือนพัน และการกล่าวหาบุคคลจำนวนหนึ่ง ด้วยเหตุนี้เองกฎหมายฉบับนี้จึงมีความสำคัญและมีผล กระทบในทางลบต่อเสรีภาพในการแสดงออกบนอินเทอร์เน็ตเสมอมาตั้งแต่มันมีผลบังคับใช้เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2550

1.2 พระราชบัญญัตินี้ถูกบังคับใช้ในช่วงเวลาที่อินเทอร์เน็ตถูกยอมรับว่าเป็นเครื่องมือสื่อสารที่เป็นที่นิยม โดยเฉพาะในหมู่คนไทยในเขตเมืองที่ได้รับการศึกษาดี อินเทอร์เน็ตทำให้เกิดกระแสของข้อมูลข่าวสารที่เป็นอิสระเนื่องจากมันถูกควบคุมจากรัฐบาลได้ยากกว่า มันเป็นแหล่งข้อมูลทางเลือกของข่าวนอกเหนือไปจากสื่อมวลชนแบบเดิมที่มีความอนุรักษ์นิยมมากกว่า อินเทอร์เน็ตยังเป็นพื้นที่สนทนาสำหรับการแสดงมุมมองความคิดเห็นของพลเมืองทั่วไปที่ไม่สามารถเข้าถึงสื่ออื่นได้ง่ายนัก

1.3 ในปลายปี พ.ศ. 2551 ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยทั้งหมดมีจำนวนอยู่ที่ 13.4 ล้านคน ซึ่งนับเป็นเกือบห้าเท่าของจำนวนเดียวกันในปี พ.ศ. 2543 จากรายงานประจำปี พ.ศ. 2551 ของสำนักงานคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กทช.) ซึ่งเป็นผู้กำกับดูแลอุตสาหกรรมโทรคมนาคมของประเทศ และในปลายไตรมาสแรกของปี พ.ศ. 2552 กทช. ได้ออกใบอนุญาตให้บริการอินเทอร์เน็ตแก่ผู้ให้บริการในประเทศเป็นจำนวน 113 ราย

1.4 ในรายงานของไตรมาสแรกของปี พ.ศ. 2552 กทช. ได้ตั้งข้อสังเกตว่าตลาดอินเทอร์เน็ตในประเทศไทยได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ด้วยราคาตลาดในปี พ.ศ. 2551 ที่ 6.64 พันล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้า

[1] ศิลป์ฟ้า ตันศราวุธ ผู้แต่งหลักของรายงานฉบับนี้ เป็นนักกฎหมายอิสระด้านสื่อที่ประจำอยู่ที่กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย สามารถติดต่อได้ที่ sinfah@hotmail.com
โทบี้ เมนเดล ผู้เพิ่มเติมเนื้อหาในระดับนานาชาติและร่วมปรับแก้รายงาน เป็นผู้อำนวยการบริหารที่ศูนย์กฎหมายและประชาธิปไตย (Centre for Law and Democracy) องค์การสาธารณประโยชน์นานาชาติด้านสิทธิมนุษยชนในประเทศแคนาดาที่มุ่งเน้นในเรื่องสิทธิพื้นฐานสำหรับประชาธิปไตย สามารถติดต่อได้ที่ toby@law-democracy.org

เป็นจำนวนร้อยละ 44 ในช่วงเวลานั้น กทช. ได้ประมาณไว้ว่ามูลค่าของตลาดจะเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2552 อีกร้อยละ 28 หรือเป็นจำนวน 8.51 พันล้านบาท ยังมีการตั้งข้อสังเกตในรายงานอีกด้วยว่าผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในเมืองเกือบทั้งหมดได้ย้ายจากการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตผ่านสายโทรศัพท์โดยตรง (Dial-up) มาเป็นการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตความเร็วสูง แม้ว่าผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในพื้นที่ชนบทจำนวนมากจะยังคงใช้การเชื่อมต่อผ่านสายโทรศัพท์โดยตรงที่มีความเร็วต่ำกว่ามากก็ตาม

1.5 บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) รัฐวิสาหกิจที่แปรรูปมาจากองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย ยังคงมีส่วนแบ่งการตลาดมากที่สุดในการให้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ที่ร้อยละ 41.2 ในปลายไตรมาสแรกของปี พ.ศ. 2552 ตามด้วยบริษัทเอกชนสองแห่ง คือ บริษัท ทรู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) มีส่วนแบ่งการตลาดร้อยละ 37.6 และบริษัท ทีทีแอนด์ที จำกัด (มหาชน) ที่ร้อยละ 20.8 บริษัททั้งสามนี้ต่างก็ให้บริการโทรศัพท์บ้านด้วยเช่นกัน

1.6 ปริมาณการใช้อินเทอร์เน็ตที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในประเทศไทยโดยเฉพาะในเขตเมืองนั้น เกิดขึ้นควบคู่ไปกับการเพิ่มขึ้นของจำนวนเว็บไซต์ ทั้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับข่าว กระดานสนทนา และบล็อก (Blog) ปัจจุบันชนชั้นกลางไทยที่ได้รับการศึกษาดีใช้กระดานสนทนาและบล็อกเหล่านี้เพื่อแสดงออกและแบ่งปันมุมมองทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง เนื่องจากช่องทางใหม่เหล่านี้เอื้อให้พวกเขาได้เผยแพร่ความคิดเห็นด้วยตนเองโดยไม่ต้องถูกคัดกรองหรือตรวจสอบก่อน ช่องทางเหล่านี้ยังเป็นที่นิยมขึ้นมาเนื่องจากข้อเท็จจริงที่ว่าไม่นานมานี้ สื่อกระแสหลักในประเทศไทยมีภาพลักษณ์ในการพึ่งพิงกลุ่มที่แสดงความจงรักภักดีท่ามกลางการแบ่งขั่วทางการเมืองในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกษัตริย์ ข้อมูลในอินเทอร์เน็ตยังถูกแพร่กระจายไปในทันทีและไม่มีขอบเขต ไปสู่ผู้อ่านที่ไม่จำกัดจำนวน ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตสามารถคงความเป็นนิรนามเอาไว้ได้ เว็บไซต์เครือข่ายสังคมเช่นไฮไฟว์ (Hi5) เฟซบุค (Facebook) ยูทูบ (Youtube) และทวิตเตอร์ (Twitter) ยังได้รับความนิยมมากขึ้นในหมู่ประชากรอายุน้อยในเขตเมือง

2. มาตรฐานนานาชาติ

2.1 มาตรฐานทั่วไป

2.1.1 ประเทศไทยได้ลงนามในข้อตกลงนานาชาติว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights – ICCPR)[2] ซึ่งเป็นข้อตกลงด้านสิทธิมนุษยชนที่มีข้อผูกมัดตามกฎหมายและได้รับการลงนามโดย 165 รัฐ[3] เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ. 2539 มาตรา 19 แห่งข้อตกลงนี้ให้การรับรองสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกดังนี้

1. *ทุกคนมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี*
2. *ทุกคนมีสิทธิที่จะแสดงออกอย่างเสรี โดยสิทธินี้รวมไปถึงสิทธิในการค้นหา รับ และส่งต่อข้อมูลและแนวคิดทุกชนิดอย่างไม่มีขอบเขต ทั้งโดยการพูดปากเปล่า ผ่านข้อเขียนหรือสิ่งพิมพ์ ผ่านศิลปะ หรือผ่านสื่อรูปแบบใดที่เขาผู้นั้นเลือก*

2.1.2 เสรีภาพในการแสดงออกยังถูกปกป้องในกฎหมายสิทธิมนุษยชนจากสามภูมิภาค ในมาตรา 9 แห่งกฎบัตรแห่งอัฟริกาว่าด้วยมนุษย์และสิทธิของผู้คน (the African Charter on Human and Peoples' Rights)[4] มาตรา 10 แห่งข้อตกลงแห่งยุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (the European Convention on Human Rights)[5] และมาตรา 13 แห่งข้อตกลงแห่งอเมริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (the American Convention on Human Rights)[6] คำพิพากษาและถ้อยแถลงจากศาลและหน่วยงานปกครองภายใต้กลไกทางภูมิภาคเหล่านี้ไม่ได้มีผลทางกฎหมายโดยตรงในประเทศไทย แต่ในขณะเดียวกันมันก็ช่วยโน้มน้าวให้เห็นถึงหลักการของเสรีภาพในการแสดงออกของนานาชาติ ซึ่งรวมถึงประเทศไทยเองด้วย

2.1.3 เสรีภาพในการแสดงออกคือสิทธิหลักของมนุษย์ โดยเฉพาะจากบทบาทพื้นฐานของมันในการเสริมสร้างประชาธิปไตย ในวาระแรกเริ่มของมันเมื่อปี พ.ศ. 2489 สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติได้เริ่มใช้ข้อมติ 59(I) ซึ่งกล่าวว่า "เสรีภาพของข้อมูลข่าวสารคือสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และเป็นมาตรฐานของทุกเสรีภาพอื่นที่สหประชาชาติอุทิศตนให้"[7] เช่นเดียวกับที่คณะ

---

[2] มติสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ 2200A(XXI) ลงมติ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2509 บังคับใช้ 23 มีนาคม พ.ศ. 2519

[3] ตัวเลขเมื่อวันที่ 19 เมษายน พ.ศ. 2553

[4] ลงมติ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2524 บังคับใช้ 21 ตุลาคม พ.ศ. 2529

[5] ลงมติ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2493 สนธิสัญญายุโรปฉบับที่ 5 บังคับใช้ 3 กันยายน พ.ศ. 2496

[6] ลงมติ 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2512 สนธิสัญญาองค์การแห่งรัฐอเมริกันฉบับที่ 36 บังคับใช้ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2521

[7] 14 ธันวาคม พ.ศ. 2489 ข้อมตินี้อ้างถึงเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูลอย่างกว้าง ๆ ในฐานะการไหลเวียนอย่างอิสระของข่าวสารและความคิด

กรรมการสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติได้กล่าวไว้ว่า

สิทธิในการมีเสรีภาพของการแสดงออกมีความสำคัญอย่างยิ่งยวดต่อสังคมประชาธิปไตยใดก็ตาม[8]

2.1.4 ในขณะเดียวกัน เสรีภาพในการแสดงออกไม่ใช่สิ่งที่ไม่มีเงื่อนไขและทั้งกฎหมายนานาชาติและรัฐธรรมนูญของหลายประเทศก็ยินยอมให้มันถูกจำกัดได้ อย่างไรก็ตาม มาตรา 19 (3) แห่งข้อตกลงนานาชาติว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ตั้งเงื่อนไขเข้มงวดในการจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกว่าต้องเป็นไปดังนี้:

> *การใช้สิทธิตามย่อหน้าที่สองของมาตรานี้ตามมาด้วยหน้าที่และความรับผิดชอบพิเศษ มันอาจขึ้นอยู่กับข้อจำกัดบางประการ แต่การจำกัดเหล่านี้ต้องถูกกำหนดไว้ในกฎหมายและมีความจำเป็น:*
>
> a) *เพื่อเคารพสิทธิหรือชื่อเสียงของผู้อื่น;*
> b) *เพื่อปกป้องความมั่นคงของชาติ หรือความเป็นระเบียบของสาธารณะ หรือสาธารณสุข หรือศีลธรรม*

การวางหลักเกณฑ์คล้ายกันนี้สามารถพบได้ในทั้งข้อตกลงแห่งอเมริกาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและข้อตกลงแห่งยุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ซึ่งถูกตีความว่าเป็นข้อกำหนดที่ต้องมีเพื่อให้ผ่านการตรวจสอบที่มีสามส่วน (a three-part test)[9] หลักนิติศาสตร์ได้ระบุไว้ชัดเจนว่าการตรวจสอบนี้แสดงให้เห็นถึงมาตรฐานอันสูงที่การแทรกแซงใด ๆ ต้องปฏิบัติตาม ศาลสิทธิมนุษยชนแห่งยุโรประบุไว้ว่า

> *เสรีภาพในการแสดงออก ... นั้นขึ้นอยู่กับข้อยกเว้นบางประการ ซึ่งอย่างไรก็ตามต้องถูกตีความอย่างมีขอบเขต และความจำเป็นของการจำกัดเสรีภาพนั้นต้องถูกกำหนดอย่างน่าเชื่อถือ*[10]

2.1.5 ส่วนแรกของการตรวจสอบนั้นกำหนดให้การจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกใด ๆ ก็ตามต้องถูกกำหนดโดยกฎหมายที่เปิดเผยและ “ถูกกำหนดอย่างแน่นอนเพื่อให้พลเมืองสามารถควบคุมความประพฤติของตนเองได้”[11] ในส่วนที่สอง การจำกัดเสรีภาพต้องมุ่งหมายที่จะปกป้องผลประโยชน์ที่มีความสำคัญเพียงพอที่จะให้การรับรองการละเลยสิทธิขั้นพื้นฐาน รายการของผลประโยชน์ดังกล่าว

---

8 *Tae-Hoon Park v. Republic of Korea*, 20 October 1998, Communication No. 628/1995, para. 10.3.

9 ศึกษาตัวอย่างได้จากคดี *Mukong v. Cameroon*, 21 July 1994, Communication No. 458/1991, para. 9.7 (UN Human Rights Committee).

10 *Thorgeirson v. Iceland*, 25 June 1992, Application No. 13778/88, para. 63.

11 *The Sunday Times v. United Kingdom*, 26 April 1979, Application No. 6538/74, para. 49 (European Court of Human Rights).

ในมาตรา 19 (3) แห่งข้อตกลงนานาชาติว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) มีความจำเพาะในแง่ที่ไม่มีผลประโยชน์อื่นใดที่จะสามารถเป็นเหตุผลในการจำกัดเสรีภาพในการแสดงออกได้ ในส่วนที่สาม การจำกัดเสรีภาพต้องมีความจำเป็นที่จะรักษาผลประโยชน์ คำว่า "มีความจำเป็น" หมายความว่าต้องมี "การกดดันเรียกร้องจากสังคม" สำหรับการจำกัดเสรีภาพนั้น เหตุผลจากรัฐในการสร้างความชอบธรรมให้กับการจำกัดเสรีภาพต้อง "ตรงประเด็นและเพียงพอ" และการจำกัดเสรีภาพนั้นต้องมีสัดส่วนตามจุดประสงค์[12]

2.2 มาตรฐานเฉพาะสำหรับอินเทอร์เน็ต

2.2.1 ยังไม่มีใครคัดค้านว่าเสรีภาพในการแสดงออกนั้นนำมาใช้กับอินเทอร์เน็ตได้เช่นเดียวกับตัวกลางการสื่อสารอื่น ๆ มาตรา 19 แห่งข้อตกลงนานาชาติว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) ที่แม้ว่าจะถูกร่างขึ้นก่อนที่อินเทอร์เน็ตจะถูกใช้งาน ได้ปกป้องสิทธิในการค้นหา รับและส่งต่อข้อมูลโดยไม่จำกัดขอบเขตและประเภทของสื่อที่ใช้ กฤษฎีกาพิเศษเรื่องเสรีภาพในการแสดงออกที่กำหนดโดยสหประชาชาติ องค์การว่าด้วยความมั่นคงและความร่วมมือในยุโรป (Organization for Security and Cooperation in Europe) และองค์การแห่งรัฐอเมริกัน (Organization of American States) ได้เอ่ยถึงเสรีภาพในการแสดงออกและอินเทอร์เน็ตเป็นพิเศษในแถลงการณ์เมื่อปี พ.ศ. 2544 ว่า:

> *เสรีภาพในการแสดงออกใช้ได้กับอินเทอร์เน็ต เช่นเดียวกับตัวกลางการสื่อสารอื่น ๆ*[13]

2.2.2 มติประจำปีเรื่องเสรีภาพของความคิดเห็นและการแสดงออกของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติได้รวบรวมการอ้างถึงความสำคัญของการแสดงออกออนไลน์ไว้เป็นจำนวนมาก ซึ่งช่วยเน้นบทบาทของมันในการส่งผลต่อเสรีภาพในการแสดงออก มติล่าสุดได้ให้การรับรอง

> *ความสำคัญของสื่อทุกรูปแบบ ทั้งสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต ในการใช้ ส่งเสริม และปกป้องเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก*[14]

การประชุมสุดยอดระดับโลกว่าด้วยสังคมข้อมูลข่าวสาร ซึ่งรวบรวมนักกิจกรรมทางสังคม นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี เจ้าหน้าที่ราชการ และนักการเมือง เพื่อถกเถียงในเรื่อง

---

12 *Lingens v. Austria*, 8 July 1986, Application No. 9815/82, paras. 39-40 (European Court of Human Rights).

13 Challenges to freedom of expression in the new century: joint statement by the United Nations Special Rapporteur on Freedom of Opinion and Expression, the OSCE Representative on Freedom of the Media and the OAS Special Rapporteur on Freedom of Expression, 20 November 2001, UN Doc. E/CN.4/2002/75, 30 January 2002, Annex V.

14 Resolution 12/16 of the Human Rights Council, adopted on 2 October 2009, UN Doc. A/HRC/Res/12/16.

เทคโนโลยีการสื่อสารดิจิทัล ได้ยืนยันว่าการปรับใช้มาตรฐานทางสิทธิมนุษยชนกับการแสดงออกออนไลน์นั้น “เป็นรากฐานที่สำคัญของสังคมข้อมูลข่าวสาร”[15]

2.2.3 แถลงการณ์ระดับนานาชาติที่เชื่อถือได้หลายฉบับได้ก้าวไปไกลกว่าแถลงการณ์ทั่วไปเหล่านี้และแนะนำกฎเฉพาะสำหรับการวางระเบียบอินเทอร์เน็ต เป็นได้ว่าแถลงการณ์ที่ละเอียดและน่าเชื่อถือมากที่สุด เนื่องจากมันสัมพันธ์กับข้อตกลงนานาชาติ คือ อนุสัญญาว่าด้วยอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ (Convention on Cybercrime) ซึ่งถูกลงมติยอมรับโดยสภายุโรป (Council of Europe)[16] อนุสัญญานี้กำหนดให้รัฐภาคีกำหนดประเภทของอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ เช่น การเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์โดยไม่ได้รับอนุญาต การขัดขวางหรือรบกวนข้อมูล การใช้อุปกรณ์ในทางที่ผิด การปลอมแปลงและการฉ้อโกง ภาพอนาจารเด็ก และการละเมิดลิขสิทธิ์[17] มันยังกำหนดให้รัฐภาคีระบุมาตรการและอำนาจที่จะมอบให้เจ้าหน้าที่ในการสืบสวนและแจ้งข้อหาอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์[18] แม้ว่ามาตรการเหล่านี้จะต้องมีการคุ้มครองที่เพียงพอเพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนก็ตาม[19]

2.2.4 แถลงการณ์ที่น่าเชื่อถือได้หลายฉบับว่าด้วยการรับรองความสมดุลในการวางระเบียบอินเทอร์เน็ตที่เหมาะสมระหว่างเสรีภาพในการแสดงออกและการปกป้องผลประโยชน์อื่นของสังคมได้ถูกลงมติโดยสภายุโรป[20] และกฤษฎีกาพิเศษนานาชาติว่าด้วยเสรีภาพในการแสดงออก[21] สิ่งเหล่านี้ได้เอ่ยถึงประเด็นต่าง ๆ เช่น การควบคุมเนื้อหา และความรับผิดชอบของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต (Internet Service Provider – ISP)

2.2.5 ในเรื่องของการควบคุมเนื้อหา แถลงการณ์สภายุโรปว่าด้วยเสรีภาพในการสื่อสารบนอินเทอร์เน็ตได้กล่าวไว้เป็นหลักการข้อแรกว่า:

---

15 Declaration of Principles, Document WSIS-03/GENEVA/DOC/4-E, 12 December 2003, para.4: http://www.itu.int/wsis/docs/geneva/official/dop.html.

16 ลงมติเมื่อ 23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2544, สนธิวัญญายุโรปฉบับที่ 185, บังคับใช้ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2547. ผู้สังเกตการณ์บางรายได้วิจารณ์อนุสัญญานี้เนื่องจากอนุญาตให้มีการควบคุมเสรีภาพในการแสดงออกจนเกินไป

17 ดูมาตรา 2 ถึงมาตรา 10

18 ดูมาตรา 14 ถึงมาตรา 21

19 มาตรา 15

20 แถลงการณ์ฉบับสำคัญจากสภายุโรปคือแถลงการณ์ว่าด้วยเสรีภาพในการสื่อสารบนอินเทอร์เน็ต (the Declaration on freedom of communication on the Internet), ลงนามเมื่อ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2546 แต่สภายุโรปยังได้ออกแถลงการณ์อีกเป็นจำนวนมากในประเด็นเฉพาะทางอินเทอร์เน็ต เช่น การคุ้มครองเยาวชน, การคัดกรองอินเทอร์เน็ต และสิทธิในการตอบโต้ แถลงการณ์เหล่านี้มีให้สืบค้นที่ http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/media/Doc/CM_en.asp

21 ยังรวมถึงแถลงการณ์ร่วมในปี พ.ศ. 2544 (เชิงอรรถ 13) แถลงการณ์ร่วมในปี พ.ศ. 2548 ลงมติเมื่อ 21 ธันวาคม พ.ศ. 2548 และแถลงการณ์ร่วมโดยตัวแทนองค์การว่าด้วยความมั่นคงและความร่วมมือในยุโรปและองค์กรผู้สื่อข่าวไร้พรมแดนว่าด้วยการรับประกันเสรีภาพสื่อบนอินเทอร์เน็ต (Joint Declaration by the OSCE Representative and Reporters sans Frontières on Guaranteeing Media Freedom on the Internet) ลงมติเมื่อ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2548

รัฐสมาชิกต้องไม่กำหนดข้อจำกัดให้แก่เนื้อหาบนอินเทอร์เน็ตมากไปกว่าที่กระทำบนตัวกลางการเผยแพร่เนื้อหาอื่น

หลักการข้อที่สองเรียกร้องการส่งเสริมการวางระเบียบตนเองหรือการร่วมกันวางระเบียบสิ่งที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต และหลักการข้อที่สามปฏิเสธระบบที่ปิดกั้นหรือคัดกรองข่าวสารจากฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐ นอกเหนือไปจากเพื่อคุ้มครองเยาวชนในจุดที่ให้บริการการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตสาธารณะ เช่น ในโรงเรียนหรือห้องสมุด จนกว่าเจ้าหน้าที่ทางกฎหมายที่มีอำนาจจะมีคำสั่งชั่วคราว

2.2.6 แถลงการณ์ร่วมโดยกฤษฎีกาพิเศษปี พ.ศ. 2544 (The 2001 Joint Declaration of the special mandates) กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า “รัฐจะต้องไม่ใช้มาตรการต่าง ๆ ในการควบคุมเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต” แถลงการณ์ร่วมอีกฉบับในปี พ.ศ. 2548 ได้ต่อยอดเนื้อหา โดยกล่าวว่า:

ระบบคัดกรองเนื้อหาที่ไม่ถูกควบคุมโดยผู้ใช้ปลายทาง ไม่ว่าจะถูกใช้โดยรัฐบาลหรือผู้ให้บริการ เป็นรูปแบบหนึ่งของการปิดกั้นก่อนเหตุอันควร (Prior-censorship) และไม่มีความชอบธรรม

แถลงการณ์ฉบับเดียวกันยังกล่าวอีกด้วยว่า:

การปิดกั้นเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะที่การเผยแพร่หรือที่การรับรู้ข่าวสารก็ตาม ต้องถูกดำเนินการโดยคำนึงถึงการรับประกันเสรีภาพในการแสดงออกอย่างเข้มงวด และคำนึงถึงสภาพธรรมชาติอันพิเศษของอินเทอร์เน็ต

2.2.7 ถ้อยแถลงเหล่านี้ยังได้ตั้งคำถามถึงความรับผิดชอบของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตที่มีต่อเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ต หลักการข้อที่หกของแถลงการณ์จากสภายุโรปกล่าวไว้อย่างชัดเจนว่าผู้ให้บริการต้องไม่ถูกคาดหมายให้คอยตรวจติดตามเนื้อหาในอินเทอร์เน็ตหรือจงใจค้นหาการกระทำที่ผิดกฎหมาย ผู้ให้บริการซึ่งเพียงส่งต่อหรืออนุญาตให้มีการเข้าถึงข้อมูลนั้นจะต้องไม่มีความรับผิดชอบต่อเนื้อหานั้น แม้ว่าความรับผิดชอบอาจจะเกิดขึ้นเนื่องจากที่เก็บข้อมูล แต่ก็ด้วยความคำนึงถึงเสรีภาพในการแสดงออกเท่านั้น

2.2.8 อีกหนหนึ่ง กฤษฎีกาพิเศษนี้ได้มีมุมมองที่ชัดเจนในประเด็นนี้ โดยกล่าวในแถลงการณ์ร่วมปี พ.ศ. 2548 ว่า:

ไม่มีผู้ใดที่จะต้องรับผิดชอบต่อเนื้อหาบนอินเทอร์เน็ตซึ่งตนเองไม่ใช่ผู้สร้างขึ้น นอกเสียจากผู้นั้นอ้างความเป็นเจ้าของเนื้อหานั้น หรือปฏิเสธคำสั่งของศาลในการนำเนื้อหานั้นออก

แถลงการณ์ร่วมโดยตัวแทนองค์การว่าด้วยความมั่นคงและความร่วมมือในยุโรปและองค์กรผู้สื่อข่าวไร้พรมแดนว่าด้วยการรับประกันเสรีภาพสื่อบนอินเทอร์เน็ต (Joint Declaration by the OSCE Representative and Reporters sans Frontières on Guaranteeing Media Freedom on the Internet) ได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนเช่นกันในข้อที่สี่:

ผู้ให้บริการทางเทคนิคจะต้องไม่มีภาระรับผิดชอบต่อเพียงการนำส่งหรือการให้พื้นที่แก่เนื้อหา นอกเสียจากว่าผู้ให้บริการพื้นที่ปฏิเสธที่จะปฏิบัติตามคำสั่งศาลการตัดสินว่าเว็บไซต์มีความผิดตามกฎหมายหรือไม่เป็นหน้าที่ของผู้พิพากษาเท่านั้น ไม่ใช่ของผู้ให้บริการ และกระบวนดังกล่าวต้องรับประกันความโปร่งใสตรวจสอบได้ และให้สิทธิในการอุทธรณ์

2.2.9 แม้กระทั่งก่อนที่องค์กรนานาชาติจะออกแถลงการณ์ว่าด้วยความรับผิดชอบของสื่อตัวกลาง หลายประเทศก็ได้เริ่มจัดการกับปัญหาเรื่องผู้รับผิดชอบต่อเนื้อหาที่อันตรายหรือผิดกฎหมายผ่านกฎหมายระดับชาติ ในสหรัฐอเมริกา ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตได้รับการยกเว้นอย่างชัดเจนจากความรับผิดชอบในคดีความที่เกี่ยวกับการการพูด จากมาตรา 230 แห่งรัฐบัญญัติว่าด้วยความเหมาะสมในการสื่อสาร (Communications Decency Act) ซึ่งกล่าวไว้ว่า:

ไม่มีผู้ให้บริการหรือผู้ใช้บริการคอมพิวเตอร์โต้ตอบรายใดที่จะถูกถือว่าเป็นผู้ตีพิมพ์หรือผู้พูดของข้อมูลใดจากผู้ให้บริการข้อมูลอื่น[22]

ข้อยกเว้นนี้ไม่ได้ขยายรวมไปถึงกฎหมายอาญารัฐและการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา อย่างไรก็ตาม หลักการของ “ข้อยกเว้นความรับผิด” (Safe Harbour) จากรัฐบัญญัติว่าด้วยลิขสิทธิ์ดิจิทัลแห่งสหัสวรรษ (Digital Millennium Copyright Act) ได้ให้การคุ้มครองแก่ผู้ให้บริการจากความรับผิดชอบในคดีความเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา[23]

2.2.10 มาตรา 14 แห่งระเบียบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์โดยคณะกรรมาธิการสหภาพยุโรป ปี พ.ศ. 2543 ให้การคุ้มครองแก่ผู้ให้บริการที่ให้พื้นที่แก่เนื้อหาที่ผิดกฎหมาย บนเงื่อนไขที่ว่าผู้ให้บริการต้องไม่รู้เห็นเนื้อหานั้น และนำเนื้อหานั้นออกทันทีที่พบ โดยตรงกันข้ามกับกฎหมายของ

[22] ดูประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกา 47 U.S.C. 230(c)(1)

[23] สำหรับภาพรวมของรัฐบัญญัตินี้ ดูคำถามที่พบบ่อยเกี่ยวกับข้อยกเว้นความรับผิดที่ http://www.chillingeffects.org/dmca512/faq.cgi.

สหรัฐอเมริกา ระเบียบของคณะกรรมาธิการสหภาพยุโรปนี้ให้การคุ้มครองแก่ผู้ให้บริการที่ไม่รู้เห็นเนื้อหานั้น ในขณะที่การคุ้มครองของสหรัฐอเมริกายังมีผลแม้ว่าผู้ให้บริการจะรู้เห็นในเวลาต่อมาก็ตาม ซึ่งเป็นความแตกต่างที่สำคัญมาก นอกจากนี้ ระเบียบของคณะกรรมาธิการสหภาพยุโรปไม่ได้ขยายการคุ้มครองไปถึงระบบสืบค้นข้อมูล (search engine) และเว็บท่า (portal) ที่มีการเชื่อมโยงข้อมูลไปยังเนื้อหานั้น อย่างไรก็ตาม ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปหลายประเทศได้ขยายการคุ้มครองไปถึงผู้ให้บริการดังกล่าว ระบอบเช่นนี้ของสหภาพยุโรปครอบคลุมทั้งความผิดทางแพ่งและอาญา

2.2.11 ศูนย์ประชาธิปไตยและเทคโนโลยี (The Center for Democracy and Technology) โดยพิจารณากฎเกณฑ์จากหลากหลายชาติและหลากหลายภูมิภาค เสนอให้เห็นถึงแนวโน้มที่ว่า รัฐบาลที่มุ่งหวังจะเพิ่มการขยายตัวของอินเทอร์เน็ตให้มากที่สุด จะพยายามจำกัดภาระรับผิดชอบของสื่อตัวกลางที่มีต่อความผิดทั้งทางแพ่งและอาญา ในทางกลับกัน รัฐบาลในประเทศที่มีการควบคุมอินเทอร์เน็ตมักจะผลักภาระรับผิดชอบสำหรับเนื้อหาที่ผิดกฎหมายที่ถูกสร้างโดยผู้ใช้ให้กับสื่อตัวกลาง ซึ่งเป็นการบีบให้สื่อตัวกลางต้องกลายเป็นผู้เฝ้าระวังเนื้อหา และเป็นการยับยั้งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี[24]

[24] ดูบทความ Intermediary Liability: Protecting Internet Platforms for Expression and Innovation, Center for Democracy and Technology เมษายน พ.ศ. 2553

3. ภาพรวมพระราชบัญญัติอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ของไทย

3.1 พระราชบัญญัติอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2550 นั้น เป็นข้อกฎหมายที่สำคัญซึ่งถูกใช้โดยเจ้าหน้าที่รัฐในการจำกัดการไหลเวียนอย่างอิสระของข้อมูลบนอินเทอร์เน็ต มันอาจมีความสำคัญเพราะพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นกฎหมายฉบับแรกที่ส่งผลกระทบต่อเสรีภาพในการแสดงออกที่ถูกออกโดยสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ซึ่งถูกแต่งตั้งโดยกองทัพหลังการรัฐประหารในเดือนกันยายน ปี พ.ศ. 2549 ที่โค่นล้มอำนาจของรัฐบาลภายใต้การบริหารของอดีตนายกรัฐมนตรี ทักษิณ ชินวัตร

3.2 ก่อนการประกาศใช้พระราชบัญญัตินี้ เจ้าหน้าที่รัฐไทยไม่มีเครื่องมือทางกฎหมายใดที่จะจัดการกับประเด็นเช่นการเจาะระบบคอมพิวเตอร์ (hacking) การเปิดเผยรหัสผ่านให้แก่บุคคลอื่น การดักรับข้อมูล ภาพอนาจาร และเนื้อหาในอินเทอร์เน็ตที่ “เป็นอันตราย” อื่น ๆ หรือภาระรับผิดชอบของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต ความผิดเหล่านี้บางอย่างอาจถูกฟ้องร้องได้จากประมวลกฎหมายอาญาแห่งประเทศไทย แต่พระราชบัญญัติอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ระบุความผิดที่มีความจำเพาะมากกว่า และโทษที่หนักกว่าในบางกรณี สิ่งที่สำคัญคือพระราชบัญญัตินี้ยังได้ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่รัฐในการปิดกั้นหรือสั่งปิดเว็บไซต์ที่พวกเขาเห็นว่าไม่ชอบด้วยกฎหมาย อำนาจที่พวกเขาไม่เคยได้รับจากกฎหมายมาก่อน

3.3 ความผิดตามพระราชบัญญัติสามารถถูกจัดกลุ่มได้เป็นสองประเภท คือ ความผิดที่กระทำต่อระบบคอมพิวเตอร์หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ (มาตรา 5 – 13) และความผิดโดยเนื้อหาที่ถูกนำเข้าด้วยคอมพิวเตอร์ (มาตรา 14 - 17) ซึ่งถือเป็นอาชญากรรมอยู่แล้วจากประมวลกฎหมายอาญา ความผิดประเภทที่สองนี้เองที่เป็นที่โต้แย้งกันมากที่สุด เนื่องจากเจ้าหน้าที่รัฐได้ใช้ข้อหาดังกล่าวในการปิดกั้นเว็บไซต์เป็นจำนวนกว่าพัน และดำเนินคดีกับทั้งผู้ใช้และผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต

4. อาชญากรรมคอมพิวเตอร์โดยทั่วไป

4.1 มาตรา 5 ถึงมาตรา 13 ของพระราชบัญญัติอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ระบุว่าความผิดต่อระบบคอมพิวเตอร์หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ มีบทลงโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึง 20 ปี หรือปรับเป็นเงินตั้งแต่ 10,000 บาท ถึง 300,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ความผิดเหล่านี้สามารถเปรียบเทียบได้กับอาชญากรรมที่ถูกระบุไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ของสภายุโรป และดังนั้นจึงไม่เป็นที่โต้แย้งเท่าส่วนหลังของพระราชบัญญัติ

4.2 มาตรา 5 และมาตรา 6 จัดการโดยเฉพาะกับการเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์อย่างผิดกฎหมาย มาตรา 5 ระบุโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ มาตรา 6 ระบุโทษปรับและจำคุกเป็นสองเท่าสำหรับการเปิดเผยมาตรการป้องกันการเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ที่อาจเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น[25]

4.3 มาตรา 7 และมาตรา 8 จัดการกับการเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์ มาตรา 7 ระบุโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกิน 40,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ สำหรับการเข้าถึงข้อมูลอย่างผิดกฎหมาย มาตรา 8 เพิ่มโทษจำคุกเป็นไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ สำหรับการดักจับข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ไม่ได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการใช้งานโดยสาธารณะ[26]

4.4 มาตรา 9 และมาตรา 10 จัดการกับการสร้างความเสียหายแก่ข้อมูลหรือระบบคอมพิวเตอร์อย่างผิดกฎหมาย มาตรา 9 ระบุโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ สำหรับการสร้างความเสียหาย การทำลาย การแก้ไข การเปลี่ยนแปลง หรือการเพิ่มเติมข้อมูลของผู้อื่นโดยผิดกฎหมาย มาตรา 10 ระบุโทษเช่นเดียวกันสำหรับการระงับ การชะลอ การขัดขวาง หรือการรบกวนการทำงานของระบบคอมพิวเตอร์จนไม่สามารถทำงานเป็นปกติได้[27]

4.5 มาตรา 11 จัดการกับสแปม หรือการส่งข้อมูลที่ผู้รับไม่ได้ร้องขอและก่อให้เกิดความรำคาญ มาตรานี้ระบุโทษปรับไม่เกิน 100,000 บาท แต่ไม่มีโทษจำคุก สำหรับการส่งข้อมูลคอมพิวเตอร์หรืออีเมลให้กับผู้อื่นโดยปกปิดหรือปลอมแปลงแหล่งที่มาของข้อมูลดังกล่าวจนรบกวนการใช้งานระบบคอมพิวเตอร์ของผู้อื่น

4.6 มาตรา 12 ระบุโทษที่หนักกว่ามากสำหรับกรณีที่ความผิดตามมาตรา 9 และมาตรา 10 ก่อความเสียหายแก่บุคคลจำนวนมาก มาตรา 12 ระบุโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี และปรับไม่เกิน 200,000 บาท สำหรับ

---

[25] เปรียบคร่าว ๆ ได้กับมาตรา 2 และมาตรา 6(1)(a) อนุสัญญาว่าด้วยอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์

[26] อนุสัญญาว่าด้วยอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ไม่ได้ระบุความผิดที่คล้ายกันกับความผิดเหล่านี้ แต่ส่วนมากอาจถูกรวมไว้ในความผิดตามมาตรา 2

[27] เปรียบคร่าว ๆ ได้กับมาตรา 4 และมาตรา 5 อนุสัญญาว่าด้วยอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์

ความผิดตามมาตรา 9 หรือมาตรา 10 ที่ก่อความเสียหายแก่สาธารณะไม่ว่าจะในทันทีหรือในภายหลัง โทษอาจถูกเพิ่มเป็นจำคุกไม่เกิน 15 ปี และปรับไม่เกิน 300,000 บาท เมื่อความผิดดังกล่าวอาจก่อความเสียหายต่อความมั่นคงของชาติ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ หรือบริการสาธารณะ หรือเป็นการกระทำต่อข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือระบบคอมพิวเตอร์ที่มีไว้เพื่อประโยชน์สาธารณะ หากความผิดดังกล่าวทำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย โทษจำคุกอาจเพิ่มขึ้นเป็น 20 ปี[28]

4.7 ท้ายที่สุด มาตรา 13 จัดการกับการเผยแพร่โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อจุดประสงค์ในการกระทำความผิดตามมาตรา 5 – 11 มาตรานี้ระบุโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับสำหรับการจำหน่ายหรือเผยแพร่ชุดคำสั่งที่ถูกพัฒนาขึ้นโดยเฉพาะเพื่อเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดใด ๆ ที่กล่าวถึงมาทั้งหมด[29]

[28] ดูมาตรา 5 อนุสัญญาว่าด้วยอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์

[29] เช่นเดียวกับมาตรา 6(1)(a) อนุสัญญาว่าด้วยอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์

5. ข้อหาตามพระราชบัญญัติอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ที่เป็นที่โต้แย้ง

5.1 การหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ

5.1.1 ส่วนถัดมาของพระราชบัญญัติอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ตั้งแต่มาตรา 14 จนถึงมาตรา 17 เป็นการจัดการกับความผิดที่ถูกระบุว่าเป็นอาชญากรรมอยู่แล้วในประมวลกฎหมายอาญา แต่ระบุเฉพาะถึงการกระทำความผิดด้วยการใช้คอมพิวเตอร์ พระราชบัญญัติส่วนนี้ประกอบไปด้วยสี่มาตราเท่านั้น แต่เนื่องจากมันอ้างถึงเงื่อนไขในประมวลกฎหมายอาญา มันจึงครอบคลุมความผิดเป็นจำนวนมาก มาตราที่เป็นที่โต้แย้งกันมากที่สุดคือมาตรา 14 ซึ่งระบุถึงความผิดที่ก่อเสียหายต่อความมั่นคงของชาติ และยังรวมไปถึงความผิดฐานหมิ่นพระบรมเดชานุภาพอีกด้วย การหมิ่นพระบรมเดชานุภาพเป็นความผิดประการหนึ่งที่ถูกเจ้าหน้าที่รัฐใช้ฟ้องร้องทั้งผู้ใช้และผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตมากที่สุดภายใต้พระราชบัญญัติฉบับนี้ในช่วงสถานการณ์ทางการเมืองที่ผ่านมา (รายละเอียดจะถูกกล่าวถึงต่อไป) ส่วนมาตราอื่นที่เหลือกล่าวถึงการทำลายชื่อเสียงและภาระรับผิดชอบของผู้ให้บริการ

5.1.2 มาตรา 14 ของพระราชบัญญัติอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ระบุโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกิน 100,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ สำหรับความผิดหลายประเภท ซึ่งรวมไปถึงการนำข้อมูลปลอมหรือข้อมูลเท็จเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ด้วยวิธีการที่ที่อาจก่อความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือสาธารณะ (วงเล็บหนึ่ง) ข้อมูลเท็จที่อาจก่อความเสียหายต่อความมั่นคงของชาติหรือก่อความตื่นตระหนกแก่สาธารณะ (วงเล็บสอง) ข้อมูลใด ๆ อันเป็นความผิดต่อความมั่นคงของชาติตามประมวลกฎหมายอาญา (วงเล็บสาม) หรือข้อมูลอนาจาร (วงเล็บสี่) หรือการเผยแพร่ข้อมูลใด ๆ ตามที่กล่าวถึงข้างต้น

5.1.3 มาตรา 14 เป็นข้อหาหลักที่เจ้าหน้าที่รัฐได้ใช้ในการจับกุมบุคคลที่เขียนหรือเผยแพร่เนื้อหาอันเป็นการดูหมิ่นพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหรือราชวงศ์ ส่วนนี้เองอาจทำให้พระราชบัญญัติอาชญากรรมคอมพิวเตอร์เป็นกฎหมายเกี่ยวกับเสรีภาพในการแสดงออกฉบับเดียวที่เป็นที่โต้แย้งกันมากที่สุด ตั้งแต่มันมีผลบังคับใช้ในเดือนกรกฎาคม ปี พ.ศ. 2550

5.1.4 การหมิ่นพระบรมเดชานุภาพไม่ถูกเอ่ยถึงโดยตรงในมาตรา 14 แต่ข้อหาอาจถูกระบุได้จากวงเล็บสองและวงเล็บสามของมาตรา เนื่องจากตามประมวลกฎหมายอาญา การหมิ่นพระบรมเดชานุภาพถูกจัดเป็นความผิดต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ผลสุดท้ายคือกฎหมายใดที่มีการเอ่ยถึงความผิดต่อความมั่นคงของชาติก็จะรวมความผิดฐานหมิ่นพระบรมเดชานุภาพไปโดยอ้อมเช่นกัน

5.1.5 การหมิ่นพระบรมเดชานุภาพเป็นส่วนหนึ่งของประมวลกฎหมายอาญาตั้งแต่ที่มันถูกประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2500 และแทบไม่เคยถูกแก้ไขเลย มาตรา 112 ประมวลกฎหมายอาญาซึ่งเป็นข้อหาหลักสำหรับการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพกล่าวว่า “ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จ ราชการแทนพระองค์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี” มาตรานี้ยังถูกเสริมจากมาตรา 8 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ซึ่งกล่าวว่า “องค์พระมหากษัตริย์ทรงดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้ ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้”

5.1.6 เมื่อมีการจับกุมด้วยข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพทางอินเทอร์เน็ต เจ้าหน้าที่ตำรวจจะอ้างถึงมาตรา 14 พระราชบัญญัติอาชญากรรมคอมพิวเตอร์โดยเชื่อมโยงกับมาตรา 112 ประมวลกฎหมายอาญา เนื่องจากความผิดนั้นประกอบไปด้วยข้อหาจากทั้งกฎหมายทั้งสองฉบับ ในการตัดสินโทษจำเลยที่มีความผิดฐานหมิ่นพระบรมเดชานุภาพทางอินเทอร์เน็ต ศาลจะเลือกอ้างถึงมาตรา 112 ประมวลกฎหมายอาญา มากกว่ามาตรา 14 พระราชบัญญัติอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ เนื่องจากกฎหมายฉบับก่อนหน้าระบุโทษจำคุกสูงสุด 15 ปี เมื่อเทียบโทษจำคุก 5 ปีในฉบับหลัง

5.1.7 การหมิ่นพระบรมเดชานุภาพได้กลายเป็นความกังวลทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ เนื่องจากหลังการรัฐประหารในเดือนกันยายน ปี พ.ศ. 2549 ความจงรักภักดีได้กลายเป็นประเด็นในการแบ่งฝ่ายทางการเมือง กลุ่มผู้ต่อต้านราชวงศ์โดยทั่วไปนั้นมักจะถูกเข้าใจว่าสนับสนุนอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ผู้ซึ่งต้องเดินทางออกนอกประเทศหลังจากถูกรัฐประหาร และถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าพยายามดำเนินการจากต่างประเทศเพื่อสั่นคลอนรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์

5.1.8 ในแง่ของมาตรฐานนานาชาติและหลักปฏิบัติที่ดีกว่าในรัฐอื่น ๆ มาตรา 14 ถือว่าเป็นสิ่งที่สร้างปัญหา ประเด็นของการสกัดกั้นภาพอนาจารบนอินเทอร์เน็ตได้เป็นที่โต้แย้งกันในหลายประเทศ ส่วนหนึ่งเนื่องจากธรรมชาติของสื่อตัวกลางอย่างอินเทอร์เน็ตทำให้การกำหนดมาตรการป้องกันไปที่เยาวชนอย่างเดียวทำได้ยาก จากคดีตัวอย่างในปี พ.ศ. 2540 ที่สหรัฐอเมริกา ศาลฎีกาได้สั่งยกเลิกบางส่วนของรัฐบัญญัติว่าด้วยความเหมาะสมในการสื่อสาร ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อป้องกันผู้เยาว์จากการเข้าถึงเนื้อหาทางเพศที่ไม่พึงปรารถนาบนอินเทอร์เน็ต รัฐบัญญัติฉบับนี้ได้ถูกตัดสินว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญในบางส่วนเนื่องจากมันควบคุมเสรีภาพในการแสดงออกของอินเทอร์เน็ตทั้งหมดเพียงให้เหมาะสมต่อเด็ก[30] รัฐบัญญัตินี้ไม่สามารถแบ่งแยกระหว่างอินเทอร์เน็ตกับรูปแบบอื่นของการแสดงออก ซึ่งการควบคุมอาจเป็นไปได้ด้วยเวลาและวิธีการส่งข้อมูล หรือสถานที่ตีพิมพ์ สำหรับการกระจายภาพและเสียงหรือสื่อสิ่งพิมพ์ แต่เป็นไปไม่ได้สำหรับอินเทอร์เน็ต[31]

---

30 *Reno v. ACLU*, 521 US 844 (1997).

31 อ้างแล้ว, หน้า 17-21.

5.1.9 ข้อหาเกี่ยวกับข่าวสารเท็จ ในทำนองเดียวกับข้อหาตามมาตรา 14 ได้ถูกยกเลิกเช่นกันโดยศาลในหลายประเทศ ตัวอย่างเช่น ศาลฎีกาประเทศซิมบับเวตัดสินว่าข้อหาดังกล่าว ซึ่งหมายถึงการเผยแพร่ถ้อยแถลงที่อาจก่อให้เกิดความหวาดกลัว ความตื่นตระหนก หรือความสิ้นหวังในสาธารณะ หรือเพื่อรบกวนความสงบสุขนั้น ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของการควบคุมเสรีภาพในการแสดงออก[32] ท้ายที่สุดแล้ว อาจกล่าวได้ว่ามีการปกครองแบบประชาธิปไตยน้อยมาก แม้กระทั่งการปกครองประชาธิปไตยแบบที่มีกษัตริย์ก็ตาม ที่มีการกำหนดโทษหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ

5.2 ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต

5.2.1 มาตรา 15 พระราชบัญญัติอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ มอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่รัฐสามารถแจ้งข้อหาแก่ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตรายใดก็ได้ที่จงใจสนับสนุนหรือยินยอมให้เกิดการกระทำความผิดตามมาตรา 14 การใช้คำว่า “จงใจ” ช่วยคุ้มครองผู้ให้บริการที่ไม่รับรู้ถึงเนื้อหาในระบบ แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้ให้บริการได้รับการแจ้งถึงเนื้อหาที่อาจผิดกฎหมายแล้ว การคุ้มครองนี้จะสิ้นสุดลง และหากพบว่ามีความผิด ผู้ให้บริการจะได้รับโทษเทียบเท่ากับผู้กระทำความผิด

5.2.2 ผู้วิจารณ์บางคนตั้งข้อสังเกตว่าผู้ให้บริการนั้นมีหลายประเภท บางรายอาจให้บริการเพียงทางเทคนิคในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต โดยไม่ได้ให้บริการพื้นที่หรือมีการเข้าถึงเนื้อหาของลูกค้าแต่อย่างใด มีการตั้งคำถามว่าผู้ให้บริการประเภทนี้ควรจะต้องรับผิดชอบกับความผิดใด ๆ ที่ลูกค้ากระทำหรือไม่ อาจจะตั้งข้อสังเกตได้ว่าแถลงการณ์ว่าด้วยเสรีภาพในการสื่อสารบนอินเทอร์เน็ตจากสภายุโรป เน้นอย่างชัดเจนในประเด็นนี้ แต่อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ไม่ได้ระบุถึงประเภทต่าง ๆ ของผู้ให้บริการ ผู้วิจารณ์บางคนยังตั้งคำถามอีกว่าผู้ให้บริการไม่ควรจะต้องได้รับโทษในระดับเดียวกันกับผู้กระทำความผิด เนื่องจากผู้ให้บริการเพียงแต่ให้การบริการทางเทคนิคและไม่ได้สร้างเนื้อหาที่ผิดกฎหมายด้วยตนเอง

5.2.3 เจ้าหน้าที่รัฐไทยได้อ้างถึงมาตรา 15 เพื่อแจ้งข้อหาแก่ผู้ให้บริการที่ให้บริการแก่เว็บไซต์หรือระบบที่ถูกกล่าวหาว่ามีเนื้อหาขัดกับมาตรา 14 กรณีหนึ่งที่ตรงกับปัญหานี้คือการดำเนินคดีกับประชาไทดอทคอม (http://www.prachatai.com) เว็บไซต์ข่าวทางเลือกที่ถูกกล่าวหาว่าให้พื้นที่กับเนื้อหาหมิ่นราชวงศ์ที่ถูกสร้างโดยผู้อ่าน (กรุณาอ่านส่วนที่ 6.2 สำหรับรายละเอียดของคดีนี้)

5.2.4 ปัญหาของการผลักภาระรับผิดชอบเนื้อหาให้แก่ผู้ให้บริการ แม้ว่าเนื้อหานั้นจะอยู่ในเครื่องเซิร์ฟเวอร์ของผู้ให้บริการก็ตาม คือการที่ใครก็ได้จะสามารถปิดกั้นอินเทอร์เน็ตด้วยการอ้างว่ามี

[32] *Chavunduka & Choto v. Minister of Home Affairs & Attorney General*, 22 May 2000, Judgement No. S.C. 36/2000, Civil Application No. 156/99. ดู *R. v. Zundel* [1992] 2 SCR 731 (Supreme Court of Canada). ประกอบ

เนื้อหาที่ผิดกฎหมายอยู่ไม่ว่าจะด้วยเจตนาดีหรือไม่ก็ตาม ผู้ให้บริการที่ไม่ต้องการเสี่ยงกับภาระรับผิดชอบก็จะถอดเนื้อหานั้นออก ด้วยเหตุผลนี้เองผู้ให้บริการจึงถูกคุ้มครองตามกฎหมายในบางประเทศ[33]

5.3 การหมิ่นประมาท

5.3.1 การหมิ่นประมาทคือความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาและมีโทษจำคุกไม่เกินสองปี แรกเริ่มแล้วมันถูกใช้ในการฟ้องร้องสื่อสิ่งพิมพ์ แต่มาตรา 16 พระราชบัญญัติอาชญากรรมคอมพิวเตอร์จะอนุญาตให้มีการดำเนินคดีกับการหมิ่นประมาทบทอินเทอร์เน็ตเช่นกัน

5.3.2 มาตรา 16 ระบุโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ สำหรับการใช้ระบบคอมพิวเตอร์เผยแพร่ภาพของผู้อื่นสู่สาธารณะด้วยวิธีการที่ “น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง หรือได้รับความอับอาย”

5.3.3 มาตรา 16 จัดการเพียงกับการหมิ่นประมาทด้วยภาพ จึงนับได้ว่าการหมิ่นประมาทบนอินเทอร์เน็ตด้วยข้อความนั้นถูกเอ่ยถึงตามข้อหาในประมวลกฎหมายอาญาแล้ว กฎเหล่านี้ถูกกำหนดขึ้นมาเป็นเวลานานและถูกใช้อย่างกว้างขวางโดยผู้ที่ต้องการจะฟ้องร้องสื่อสิ่งพิมพ์ ประมวลกฎหมายอาญายังกำหนดอีกด้วยว่าการหมิ่นประมาทผ่านการกระจายสัญญาณภาพและเสียง ไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์หรือวิทยุ ก็เป็นอาชญากรรมเช่นกัน

5.3.4 ในการตัดสินจำเลยที่มีความผิดฐานสร้างเนื้อหาหมิ่นประมาทผู้อื่นบนอินเทอร์เน็ต เป็นไปได้มากว่าศาลจะเลือกใช้โทษจำคุกไม่เกินสามปีของพระราชบัญญัติอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ซึ่งเป็นโทษที่หนักกว่าการหมิ่นประมาททั่วไป นี่อาจจะตรงข้ามกับกรณีของการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพที่โทษตามประมวลกฎหมายอาญานั้นหนักกว่ามาก ผู้ให้บริการเว็บไซต์จำนวนหนึ่งได้ถูกแจ้งข้อหาหมิ่นประมาทด้วยพระราชบัญญัติอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ แต่ยังไม่มีกรณีใดเลยที่ถูกศาลตัดสินในชั้นสุดท้าย

5.3.5 ในประเทศส่วนมาก โดยนิยามแล้วรูปภาพไม่ใช่เนื้อหาหมิ่นประมาท เนื่องจากมันไม่มีความเกี่ยวข้องกับทั้งข้อความที่เป็นเท็จหรือความคิดเห็นที่ไม่มีการรับประกัน แม้ว่ามันอาจจะถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลก็ตาม อีกนัยหนึ่ง ในการปกครองแบบประชาธิปไตยส่วนใหญ่แล้ว

[33] มาตรา 230 รัฐบัญญัติว่าด้วยความเหมาะสมในการสื่อสาร คุ้มครองผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตในสหรัฐอเมริกาจากภาระรับผิดชอบหลายรูปแบบ แม้ว่าจะไม่รวมถึงภาพอนาจารเด็กหรือประเด็นทางลิขสิทธิ์ก็ตาม มาตรา 5(3) รัฐบัญญัติข้อมูลข่าวสารและบริการการสื่อสารแห่งประเทศเยอรมนีให้ความคุ้มครองผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตเช่นกัน

หลักการโดยทั่วไปของการหมิ่นประมาทจะใช้กับข้อความหมิ่นประมาททางอินเทอร์เน็ต[34] นอกจากนี้ มันยังเป็นที่ตระหนักมากขึ้นว่าการหมิ่นประมาทไม่สามารถใช้สร้างความชอบธรรมให้การควบคุมเสรีภาพในการแสดงออกได้ และยิ่งไปกว่านั้น รัฐจำนวนมากขึ้นเริ่มยกเลิกความผิดอาญาฐานหมิ่นประมาท และหันไปพึ่งกฎหมายแพ่งในการรักษาชื่อเสียงแทน[35]

[34] อาจมีการแปรญัตติในบางกรณีที่เกี่ยวข้อง

[35] ตัวอย่างเช่น สหราชอาณาจักรได้ล้มเลิกความผิดอาญาฐานหมิ่นประมาทในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2552

6. อำนาจอันกว้างขวางที่ถูกมอบให้เจ้าหน้าที่รัฐ

6.1 พระราชบัญญัติอาชญากรรมคอมพิวเตอร์มอบอำนาจอันกว้างขวางให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐเพื่อสืบสวนและรวบรวมหลักฐานสำหรับการกระทำความผิดโดยคอมพิวเตอร์หรือผ่านคอมพิวเตอร์ มาตรา 18 อนุญาตให้เจ้าหน้าที่ที่มีความสามารถทำสำเนาข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือข้อมูลการจราจรเครือข่ายจากระบบคอมพิวเตอร์ใด ๆ ก็ตามที่ต้องสงสัยว่าถูกใช้ในการกระทำความผิด และอนุญาตให้เจ้าหน้าที่เข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือระบบคอมพิวเตอร์ใด ๆ เพื่อการรวบรวมหลักฐาน อนุญาตให้ถอดรหัสข้อมูลคอมพิวเตอร์ของบุคคลอื่น และอนุญาตให้ยึดหรืออายัดระบบคอมพิวเตอร์ใด ๆ ไม่เกิน 90 วัน เพื่อการสืบสวนและรวบรวมหลักฐาน

6.2 อำนาจตามมาตรา 18 ถูกแจกแจงในแปดหัวข้อย่อย แต่พระราชบัญญัติไม่ได้ระบุว่าเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจะนำไปปฏิบัติจริงอย่างไร ผลลัพธ์คือ เจ้าหน้าที่จะมีอิสระในการตัดสินใจเลือกวิธีการ โดยไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบต่อผู้ต้องสงสัย ตัวอย่างเช่น เจ้าหน้าที่อาจเลือกที่จะยึดระบบคอมพิวเตอร์หรือระบบเก็บข้อมูลทั้งหมด แทนที่จะทำสำเนาเฉพาะข้อมูลที่ต้องการและคืนคอมพิวเตอร์แก่เจ้าของ ผู้สังเกตการณ์บางรายได้โต้แย้งว่าพระราชบัญญัติควรกำหนดให้เจ้าหน้าที่ใช้เพียงวิธีที่รุกล้ำน้อยที่สุดที่จะช่วยการสืบสวนได้ เมื่อคำนึงถึงผลกระทบอื่น ๆ เช่นการรบกวนข้อมูลส่วนตัวของผู้ต้องสงสัย

6.3 เมื่อข้อมูลถูกตัดสินว่ามีผลต่อความมั่นคงของชาติ ซึ่งรวมถึงการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยของสาธารณะและศีลธรรมแล้ว มาตรา 20 มอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ที่ได้รับการอนุญาตจากกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สามารถขอหมายศาลเพื่อยับยั้งการเผยแพร่ข้อมูลนั้นโดยตรง หรือร้องขอให้ผู้ให้บริการดำเนินการแทน ทำให้การตัดสินใจขอหมายศาลในการปิดกั้นหรือถอดเว็บไซต์ กระดานสนทนา หรือบล็อก ขึ้นอยู่กับเจ้าหน้าที่เท่านั้น ซึ่งอาจถูกโต้แย้งได้ว่าควรเป็นการตัดสินใจของคณะกรรมการพิเศษที่ประกอบไปด้วยตัวแทนผู้ให้บริการ นักกฎหมายด้านสื่อ และผู้ใช้อินเทอร์เน็ต แทนที่จะเป็นเจ้าหน้าที่ ซึ่งการตัดสินใจนี้ยังคงเป็นการขอคำอนุญาตจากศาลเช่นกัน

6.4 เมื่อพระราชบัญญัติถูกประกาศใช้ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้อ้างมาตรา 20 ในการปิดหรือปิดกั้นเว็บไซต์จำนวนเรือนพันที่ถูกกล่าวหาว่ามีเนื้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพหรือมีเนื้อหาอนาจาร กระทรวงฯ ได้กำหนดให้การปราบปรามนี้เป็นนโยบายหลัก ในเดือนมกราคม ปี พ.ศ. 2552 วุฒิสภาได้ดำเนินการเช่นเดียวกัน ด้วยการตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหา และระบุที่อยู่เว็บไซต์กว่า 10,000 แห่งที่สามารถถูกปราบปรามได้ กลุ่มเสรีภาพต่อต้านการเซ็นเซอร์แห่งประเทศไทย (Freedom Against Censorship of Thailand – FACThai) ซึ่งเป็นกลุ่มรณรงค์เรื่องเสรีภาพในการแสดงออกบนอินเทอร์เน็ต ได้เผยแพร่รายชื่อของเว็บไซต์ที่ถูกปิดกั้นไว้ที่ http://www.facthai.wordpress.com

6.5 การใช้อำนาจตามมาตรา 18 และมาตรา 20 ต้องได้รับการอนุญาตจากศาล อย่างไรก็ตาม บ่อยครั้งที่ศาลไทยให้ความร่วมมือในการออกหมายศาลสำหรับกรณีที่เกี่ยวข้องกับการหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ นอกจากนี้ มาตรา 18 ยังมอบอำนาจบางอย่างแก่เจ้าหน้าที่ เช่น การขอคำให้การทั้งปากเปล่าหรือเป็นลายลักษณ์อักษร เอกสารอื่น หรือข้อมูลการจราจรเครือข่ายจากผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต โดยไม่ต้องมีหมายศาล ซึ่งอาจเป็นที่โต้แย้งได้ว่าเจ้าหน้าที่ควรถูกกำหนดให้มีการขอหมายศาลก่อนดำเนินการด้วยอำนาจตามมาตราดังกล่าว

7. การดำเนินคดีภายใต้พระราชบัญญัติอาชญากรรมคอมพิวเตอร์

7.1 สุวิชา ท่าค้อ วิศวกรแท่นขุดเจาะน้ำมัน

7.1.1 ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น คดีจำนวนมากภายใต้พระราชบัญญัติอาชญากรรมคอมพิวเตอร์เป็นคดีหมิ่นพระบรมเดชานุภาพอันเนื่องมาจากความขัดแย้งทางการเมืองที่ผ่านมา ผู้ถูกกล่าวหาทั้งหมดล้วนเป็นประชาชนที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเมืองและเพียงใช้อินเทอร์เน็ตในการแสดงออกและแลกเปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับระบอบกษัตริย์

7.1.2 กลางเดือนมกราคม ปี พ.ศ. 2552 ขณะที่กำลังซื้อของอยู่กับภรรยาที่ตลาดในจังหวัดนครพนมบ้านเกิด สุวิชา ท่าค้อ วิศวกรแท่นขุดเจาะน้ำมันวัย 30 ปีเศษ ได้ถูกจับกุมโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วยข้อหาเผยแพร่เนื้อหาอันหมิ่นพระบรมเดชานุภาพบนเว็บไซต์ยูทูบ (YouTube) เขาถูกแจ้งสองข้อหาสำหรับการเผยแพร่เนื้อหาในช่วงวันที่ 15 ถึง 16 สิงหาคม ปี พ.ศ. 2551 และช่วงวันที่ 26 ธันวาคม ปี พ.ศ. 2551 ถึงวันที่ 15 มกราคม ปี พ.ศ. 2552 เขาไม่ได้รับอนุญาตให้ประกันตัวและถูกคุมขังตั้งแต่วันที่ถูกจับกุม

7.1.3 สุวิชาให้การสารภาพในระหว่างการสอบสวนและยอมรับความผิดในการไต่สวน ส่วนหนึ่งเป็นเพราะเจ้าหน้าที่ตำรวจโน้มน้าวว่าหากเขาไม่สู้คดี เขาจะได้รับโทษที่เบาลงและมีโอกาสได้รับพระราชทานอภัยโทษ ในวันที่ 3 เมษายน ปี พ.ศ. 2552 ศาลอาญาที่กรุงเทพมหานครเลือกใช้ประมวลกฎหมายอาญาที่ระบุโทษหนักกว่าในการตัดสินจำคุกสิบปีสำหรับแต่ละข้อหา แต่ลดโทษลงกึ่งหนึ่งเนื่องจากให้การสารภาพ ขณะนี้เขากำลังรับโทษจำคุกสิบปี และรอคอยการพระราชทานอภัยโทษ

7.1.4 สุวิชาเป็นบุคคลแรกที่ถูกพิพากษาว่ามีความผิดตามพระราชบัญญัติอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ และคดีของเขาได้รับความสนใจทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ องค์กรนานาชาติที่รณรงค์ด้านเสรีภาพในการแสดงออกต่างแสดงความกังวลว่าการกระทำของสุวิชานั้นเป็นการใช้สิทธิที่ไม่ขัดต่อหลักการแต่อย่างใด ดังนั้นจำนวนโทษของเขาจึงเป็นสิ่งที่เกินกว่าเหตุ และยังได้เรียกร้องให้มีการปล่อยตัว

7.2 ประชาไทดอทคอม กระดานสนทนาแห่งการแสดงออกอย่างเสรี

7.2.1 ประชาไทดอทคอมเริ่มให้บริการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 ในฐานะเว็บไซต์ข่าวทางเลือก โดยนำเสนอข่าวและบทความในประเด็นที่มักไม่ได้รับความสนใจจากสื่อกระแสหลัก ประชาไทดอทคอมยังให้บริการกระดานสนทนาเพื่อให้ผู้อ่านได้แสดงความคิดเห็นโดยที่ไม่มีการคัดกรองเนื้อหา ความนิยมของประชาไทดอทคอมเพิ่มสูงขึ้นในหมู่คนเมืองและผู้ที่ได้รับการศึกษาดีหลังจากการรัฐประหารในปี พ.ศ. 2549 ทั้งในด้านการเยี่ยมชมเว็บและการร่วมแสดงความคิดเห็น

7.2.2 ประชาไทดอทคอมมีนโยบายที่ให้ความร่วมมือกับกฎหมาย โดยเฉพาะพระราชบัญญัติอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ ทั้งในส่วนข่าวและส่วนกระดานสนทนา ประชาไทดอทคอมเคยถูกเตือนจากเจ้าหน้าที่รัฐในเรื่องเนื้อหาที่หมิ่นพระบรมเดชานุภาพ แต่ก็ได้ทำตามคำเตือนโดยถอดเนื้อหาออก

7.2.3 วันที่ 6 มีนาคม ปี พ.ศ. 2552 เจ้าหน้าที่ตำรวจจากกองบังคับการปราบปรามในกรุงเทพมหานครเดินทางไปที่สำนักงานของประชาไทดอทคอมเพื่อจับกุมผู้อำนวยการเว็บไซต์ จีรนุช เปรมชัยพร ด้วยข้อหาตามมาตรา 14 และมาตรา 15 พระราชบัญญัติอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ เจ้าหน้าที่ตำรวจอ้างว่าเนื้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพถูกเผยแพร่อยู่เป็นเวลา 20 วันบนเว็บไซต์ประชาไทดอทคอมตั้งแต่วันที่ 15 ตุลาคม จนถึงวันที่ 3 พฤศจิกายน ปี พ.ศ. 2551

7.2.4 ก่อนการจับกุมจีรนุช เจ้าหน้าที่ตำรวจได้เคยสอบสวนพนักงานของประชาไทดอทคอมเป็นบางโอกาสในเรื่องเนื้อหาที่ถูกเผยแพร่บนกระดานสนทนา ปลายปี พ.ศ. 2551 เจ้าหน้าที่ตำรวจได้บันทึกเลขที่อยู่ไอพี (Internet Protocol Address – IP Address) ของหนึ่งในบุคคลที่เผยแพร่ข้อความจากประชาไทดอทคอม (ซึ่งเป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ประชาไทดอทคอมต้องเก็บบันทึกไว้ตามกฎหมาย) เจ้าหน้าที่ตำรวจได้จับกุมและแจ้งข้อหาแก่บุคคลผู้นี้ ซึ่งคดีกำลังอยู่ในชั้นศาล

7.2.5 ในวันที่ 31 มีนาคม ปี พ.ศ. 2553 อัยการได้ตัดสินใจสั่งฟ้องจีรนุชต่อศาลอาญาในกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้กำหนดให้วันที่ 31 พฤษภาคม ปี พ.ศ. 2553 เป็นวันแรกของการรายงานตัวต่อศาล จีรนุชต้องเผชิญกับข้อหาจำนวน 10 กระทงสำหรับการละเมิดมาตรา 15 พระราชบัญญัติอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ สำหรับเนื้อหา 10 ชิ้นที่ถูกเผยแพร่ในเว็บไซต์ประชาไทดอทคอมที่ถูกกล่าวหาว่าหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ ทำให้จำนวนโทษจำคุกสูงสุดรวมทั้งหมดคือ 50 ปี อย่างไรก็ตาม จีรนุชไม่ได้ถูกแจ้งข้อหาตามประมวลกฎหมายอาญา มิฉะนั้นแล้วเธออาจต้องพบกับโทษที่หนักกว่านี้

7.3 บุคคลที่เกี่ยวข้องกับกรณีหุ้นปรับตัวลง

7.3.1 กลางเดือนตุลาคม ปี พ.ศ. 2552 ราคาหุ้นไทยตกต่ำลงอย่างรวดเร็วเป็นเวลาสองวันเต็ม ตามมาด้วยข่าวลือที่ถูกเผยแพร่ในอินเทอร์เน็ตว่าพระสุขภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรุดลงหลังจากที่พระองค์ทรงเข้ารับการถวายการรักษาเมื่อกลางเดือนกันยายน หลังจากนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จยังที่สาธารณะหลายครั้งในโอกาสต่าง ๆ และตั้งแต่ปลายเดือนเมษายน ปี พ.ศ. 2553 พระองค์ทรงเข้ารับการถวายการรักษาอีกครั้ง

7.3.2 ในเดือนพฤศจิกายน ปี พ.ศ. 2552 เจ้าหน้าที่รัฐไทยได้แจ้งข้อหาแก่บุคคลสี่คนตามมาตรา 14 พระราชบัญญัติอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ สำหรับการเผยแพร่ข่าวลือบนอินเทอร์เน็ต ด้วยหลักการที่ว่าพวกเขานำข้อมูลเท็จเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์และอาจก่อความเสียหายแก่ความมั่นคงของชาติหรือสร้างความตื่นกลัวแก่สาธารณะ ผู้ต้องหาทั้งหมดได้ประกันตัวออกไปและคดียังคงไม่ถึงชั้นศาล

8. ข้อเสนอในการแก้ไขพระราชบัญญัติอาชญากรรมคอมพิวเตอร์

8.1 พระราชบัญญัติอาชญากรรมคอมพิวเตอร์ได้ถูกบังคับใช้เป็นเวลาเพียงสองปีครึ่ง แต่ก็ได้มีการดำเนินการปรับปรุงแก้ไขมันแล้ว คณะกรรมาธิการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การสื่อสารและโทรคมนาคม วุฒิสภาได้ตั้งคณะทำงานเพื่อร่างข้อเสนอการแก้ไขพระราชบัญญัติ คณะทำงานนี้ซึ่งประกอบไปด้วยผู้ดูแลเว็บไซต์ ผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต ผู้เขียนบล็อก และนักกฎหมาย ได้ยื่นข้อเสนอการแก้ไขที่ครอบคลุมถึงมาตรา 14 และมาตรา 16 ของพระราชบัญญัติ ที่เป็นที่โต้แย้งกัน

8.2 คณะทำงานได้เสนอแนะการยกเลิกความผิดตามมาตรา 14 ในขณะนี้ทั้งหมดและแทนที่ด้วยความผิดสองข้อหา ซึ่งได้แก่การใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในการหลอกลวงผู้อื่นเพื่อได้มาซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์หรือทรัพย์สิน และการนำภาพอนาจารเด็กเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ คณะทำงานยังได้แนะนำให้การอ้างถึงความมั่นคงของชาติถูกยกเลิกจากมาตรา 14

8.3 คณะทำงานเสนอว่าการหมิ่นประมาทตามมาตรา 16 ควรครอบคลุมเพียงการเผยแพร่เนื้อหาที่ไม่เหมาะสม คณะทำงานยังเสนอให้การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาเป็นอาชญากรรม

8.4 คณะกรรมการไม่ได้เสนอการแก้ไขข้อหาที่เกี่ยวข้องกับความผิดต่อระบบคอมพิวเตอร์หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ หรือที่เรียกว่าอาชญากรรมคอมพิวเตอร์โดยทั่วไป (มาตรา 5 ถึงมาตรา 13) และเสนอเพียงข้อแก้ไขเล็กน้อยสำหรับอำนาจภายใต้พระราชบัญญัติของเจ้าหน้าที่ ข้อเสนอของคณะทำงานยังคงมีเรื่องภาระรับผิดชอบของผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ต

8.5 ข้อแก้ไขที่ถูกเสนอโดยคณะทำงานนี้ยังคงกำลังถูกพิจารณาและดูเหมือนว่าจะต้องใช้เวลาก่อนที่จะถูกนำเข้าสู่การพิจารณาในสภา เจ้าหน้าที่กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการออกพระราชบัญญัตินี้ ระบุในการสัมภาษณ์กับผู้แต่งว่ากระทรวงฯ ยังไม่มีแผนในการเสนอข้อแก้ไขฉบับอื่นสำหรับพระราชบัญญัตินี้